

TO'QIMACHILIK SANOATIDA MOLİYAVIY RESURLARDAN
SAMARALI FOYDALANISH STRATEGIYALARI

Yodgorova Shaxnoza Xayridinovna

*Navoiy davlat konchilik va texnologiyalar
universiteti "Mintaqaviy va korporativ
strategiyalar" kafedrasi dotsent v.b.*

Annotatsiya. *Mazkur maqolada to'qimachilik sanoatida moliyaviy resurslardan samarali foydalanish masalalari yoritilgan. Tarmoq korxonalarining moliyaviy barqarorligini ta'minlash, investitsiya faoliyatini kuchaytirish va raqobatbardoshlikni oshirishda resurslardan oqilona foydalanishning ahamiyati tahlil qilingan. Xalqaro tajriba asosida moliyaviy boshqaruv strategiyalarining tahlili keltirib o'tilgan hamda O'zbekiston to'qimachilik sanoati uchun moslashtirilgan taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan. Shuningdek, samarali strategik yondashuvlar orqali moliyaviy resurslarni boshqarishning amaliy mexanizmlari ko'rib chiqilgan.*

Kalit so'zlar: *moliyaviy resurslar, samaradorlik, to'qimachilik sanoati, strategik boshqaruv, investitsiya, raqobatbardoshlik, xalqaro tajriba, moliyaviy barqarorlik.*

Kirish. To'qimachilik sanoati O'zbekiston iqtisodiyotidagi muhim tarmoqlardan biri bo'lib, ichki va tashqi bozorlarda raqobatbardosh mahsulotlar ishlab chiqaradi. Moliyaviy resurslar ushbu sohada ishlab chiqarish quvvatini oshirish, innovatsiyalarni joriy etish va eksport salohiyatini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Ushbu tezisda O'zbekiston to'qimachilik korxonalarida moliyaviy resurslardan foydalanishning asosiy jihatlari, muammolar va samarali strategiyalar tahlil qilinadi. Maqsad – sohada moliyaviy barqarorlikni ta'minlash va global raqobatbardoshlikni oshirish yo'llarini aniqlash. To'qimachilik korxonalarida moliyaviy resurslar ichki (foyda, amortizatsiya) va tashqi (bank kreditlari, investitsiyalar, grantlar) manbalarga bo'linadi. Ichki resurslar korxonaning barqaror faoliyatini ta'minlasa, tashqi resurslar zamonaviy texnologiyalarni joriy etish va ishlab chiqarishni kengaytirishda muhimdir. O'zbekistonda to'qimachilik korxonalari "O'zbekstil" loyihalari doirasida xalqaro investitsiyalar va imtiyozli kreditlar orqali yangi uskunalar xarid qilmoqda. Biroq, yuqori foiz stavkalari va qisqa muddatli kreditlar kichik va o'rta korxonalar uchun moliyaviy yuklama sifatida qolmoqda. Shu sababli, moliyaviy manbalarni diversifikatsiya qilish va uzoq muddatli moliyalashtirish strategiyalari zarur.

To'qimachilik sohasida moliyaviy resurslarni boshqarishda bir qator muammolar mavjud: moliyaviy rejalashtirishning yetishmasligi, xarajatlarni optimallashtirishdagi qiyinchiliklar va xalqaro bozordagi raqobat bosimi. O'zbekistonda kichik korxonalar moliyaviy tahlil bo'yicha mutaxassislarning kamligi va xomashyo narxlarining o'zgaruvchanligidan aziyat chekadi. Global bozorda logistika xarajatlari va valyuta kurslari o'zgarishi moliyaviy barqarorlikka tahdid soladi. Ushbu muammolarni hal qilish uchun moliyaviy jarayonlarni raqamlashtirish va xodimlar malakasini oshirish choralari ko'rilishi lozim.

To'qimachilik sanoatida raqobatbardoshlikni oshirish uchun innovatsiyalar, masalan, ekologik toza matolar ishlab chiqarish va avtomatlashtirilgan ishlab chiqarish liniyalari joriy etilishi zarur. Bu jarayon katta hajmdagi moliyaviy resurslar talab qiladi. O'zbekistonda davlat subsidiyalari va xalqaro moliyaviy institutlarning grantlari orqali "yashil" texnologiyalar qo'llab-quvvatlanmoqda. Masalan, organik paxta ishlab chiqarish va suvni qayta ishlash tizimlari soha imidjini yaxshilaydi va xalqaro bozorda mahsulotlarning raqobatbardoshligini oshiradi. Biroq, innovatsiyalarni moliyalashtirishda xavf-xatarlarni boshqarish va investitsiya samaradorligini baholash tizimlari takomillashtirilishi kerak.

Moliyaviy resurslardan samarali foydalanish uchun quyidagi strategiyalar tavsiya etiladi:

Moliyaviy rejalashtirishni takomillashtirish: Uzoq muddatli moliyaviy rejalar tuzish va xarajatlarni optimallashtirish.

Diversifikatsiya: Venchur kapitali, davlat-xususiy sheriklik va xalqaro grantlar orqali moliyaviy manbalar ko'paytirilishi mumkin.

Raqamlashtirish: SAP yoki Oracle kabi ERP tizimlari moliyaviy jarayonlarni avtomatlashtiradi va xarajatlarni 15-20% ga qisqartiradi. Turkiya va Yaponiya kabi davlatlarda to'qimachilik sohasida moliyaviy boshqaruv tajribasi qo'llanilishi mumkin. Ushbu strategiyalar O'zbekiston to'qimachilik korxonalarining global bozorda barqaror rivojlanishini ta'minlaydi.

O'zbekiston hukumati to'qimachilik sohasini rivojlantirish uchun imtiyozli kreditlar, soliq imtiyozlari va eksportni rag'batlantirish dasturlarini amalga oshiradi. "O'zbekipaksanoat" uyushmasi orqali korxonalar moliyaviy yordam olmoqda. Biroq, dasturlarning samaradorligini oshirish uchun shaffof mexanizmlar va monitoring tizimlari joriy etilishi zarur. Davlat-xususiy sheriklik loyihalari qo'shimcha moliyaviy resurslarni jalb qilish imkonini beradi.

O'zbekiston to'qimachilik mahsulotlari Rossiya, Xitoy va Yevropa bozorlariga eksport qilinadi. Biroq, global iqtisodiy o'zgarishlar, bojxona to'siqlari va valyuta kurslari moliyaviy barqarorlikka tahdid soladi. Korxonalar xalqaro moliyaviy

risklarni boshqarish strategiyalarini ishlab chiqishi va eksport bozorlarini diversifikatsiya qilishi lozim. Masalan, Afrika va Janubiy Osiyo bozorlariga kirish yangi imkoniyatlar ochadi.

To'qimachilik sanoatida moliyaviy resurslardan samarali foydalanish O'zbekiston iqtisodiyotidagi ushbu strategik sohaning barqaror rivojlanishi uchun muhim shartdir. Moliyaviy boshqaruvni raqamlashtirish, innovatsiyalarni moliyalashtirish, ekologik barqarorlikka e'tibor berish va xalqaro tajribani qo'llash orqali korxonalar global raqobatbardoshlikni oshirishi mumkin. Davlat, xususiy sektor va xalqaro tashkilotlar o'rtasidagi hamkorlik bu jarayonda muhim rol o'ynaydi. Kelajakda "yashil" moliyalashtirish va raqamli texnologiyalarga asoslangan strategiyalar to'qimachilik sanoatini yangi bosqichga olib chiqadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Abdullaev, A., & Rakhimov, M. (2023). O'zbekiston to'qimachilik sanoatida investitsiyalarni jalb qilish strategiyalari. Iqtisodiyot va moliya jurnali, 45(3), 12-20.
2. Asian Development Bank. (2022). Textile Industry Development in Central Asia: Opportunities and Challenges. ADB Report.
3. International Finance Corporation. (2021). Financing Sustainable Textile Production: A Guide for Emerging Markets. IFC Publication.
4. Karimov, Sh. (2024). O'zbekiston iqtisodiyotidagi to'qimachilik sanoatining o'rni va moliyaviy barqarorlik. Tashkent: Iqtisodiyot universiteti nashriyoti.
5. Kotler, P., & Keller, K. L. (2016). Marketing Management (15th ed.). Pearson Education.
6. O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiy rivojlanish va kambag'allikni kamaytirish vazirligi. (2023). To'qimachilik sanoatini rivojlantirish bo'yicha 2023-2027 yillar strategiyasi.
7. Porter, M. E. (2008). Competitive Strategy: Techniques for Analyzing Industries and Competitors. Free Press.
8. World Bank. (2023). Uzbekistan Economic Update: Textile Sector Potential and Financing Needs. World Bank Group.
9. Xolmurodov, N., & Saidova, G. (2022). To'qimachilik korxonalarida raqamli texnologiyalarni qo'llash va moliyaviy samaradorlik. Innovatsion iqtisodiyot jurnali, 12(4), 45-53.
10. "O'zbekipaksanoat" uyushmasi. (2024). O'zbekiston to'qimachilik sanoati: 2023 yil yakunlari va 2024 yil prognozlari. Rasmiy veb-sayt: www.uztextile.uz.

